

Київське вище професійне училище
технологій та дизайну одягу

Моя Україна

Збірка сценаріїв до виховних заходів

Підготувала:
викладач
Плюшко Г. Г.

2016

Зміст

Вступ	2
Моя Україна.....	3
Калина – символ України.....	9
Українська державна символіка.....	15
Я – громадянин України	25
Відродження духовності: українська народна вишивка.....	29

Вступ

Патріотичне виховання в навчальних закладах спрямовується на залучення учнів до глибинних пластів національної культури і духовності, формування у дітей та молоді національних світоглядних позицій, ідей, поглядів і переконань на основі цінностей вітчизняної та світової культури. Воно здійснюється на всіх етапах навчання в навчальному закладі, забезпечується всебічний розвиток, гармонійність і цілісність особистості, розвиток її здібностей та обдарованість, збагачення на цій основі інтелектуального потенціалу народу, його духовності і культури, виховання громадянина України, здатного до самостійного мислення, суспільного вибору і діяльності, спрямованої на процвітання України.

Найважливішою громадянською рисою особистості є сформованість національної свідомості, патріотичних почуттів до рідної землі, свого народу, готовності до праці в ім'я України. Ціновим засобом відображення нації є формування в людини національної гідності й гордості за свою Батьківщину, відмова від почуття національної меншовартості, від почуття національної неповноцінності, що формувалися віками.

Навчальні заклади це життєвий простір дитини; тут вона не просто готується до життя, а живе. Тому виховна робота планується так, щоб сприяти становленню особистості як творця і проектувальника життя, гармонізації та гуманізації стосунків між учнями і педагогами, навчальним закладом і родиною, керуючись ідеями самоцінності дитинства, демократичного діалогу між поколіннями. Важливу роль у цьому відіграє позакласна робота. Її мета полягає у задоволенні інтересів і запитів дітей, розвитку їх творчого потенціалу, нахилів і здібностей у різних сферах діяльності та спілкування.

Мета формування патріотичних почуттів передбачає вироблення і зміцнення в свідомості кожного громадянина гордості за свою Вітчизну, її історію й традиції, готовності захищати її свободу.

Учням старшого віку притаманне громадсько-державне усвідомлення. Вони переживають процес кристалізації і шліфування громадянськості, почуття господаря держави, патріота і оцінюють їх через призму інтересів держави. У виховній роботі із старшокласниками використовується така форма роботи, як виховні години, темами яких є: святкування знаменних дат, ознайомлення з історією рідного краю, звичаями і традиціями українського народу, видатними людьми України тощо.

Навчальний матеріал викладається так, щоб учні не тільки знали й розуміли те суспільство, в якому ми живемо й працюємо, але і вносили свою маленьку часточку в подальше його удосконалення і розвиток, постійно прагнули до покращення навколишньої дійсності.

*Моя найкраща в світі сторона!
Чарівна, неповторна Україна!
Для мене в цілм світі ти одна
І рідна, й мила, дорога, єдина!*

Тема: Моя Україна.

Мета:

- поглибити знання учнів про Україну;
- прищеплювати любов до рідного краю;
- сприяти формуванню національної свідомості учнів;
- виховувати духовне багатство особистості, патріотичні почуття приналежності до українського народу, України, до традицій свого народу.

Обладнання: плакати, показ слайдів.

Присутні: навчальна група.

Ведучі: класний керівник та три учні.

Час: 45 хвилин.

Хід виховної години

Класний керівник:

Україна... Моя рідна країна, земля наших батьків, на якій нам судилося народитися і жити, яка стала для нас Вітчизною.

Напевне, кожен із нас колись замислювався над тим, що таке рідна країна, чим вона особлива, чим вирізняється з-поміж тисяч інших країн світу. Відповісти на ці запитання непросто, адже рідна країна - це не просто кусочок землі на планеті, де живеш, навчаєшся, працюєш, створюєш сім'ю, – це щось значно більше, це почуття, які виникають до цього «кусочка землі», це бажання діяти на його благо, повага до нього. І можна впевнено сказати, що наша Україна – найкраща країна у світі. Та чи маємо підстави стверджувати це так категорично? Що ж таке моя країна? І чому вона найкраща для нас?

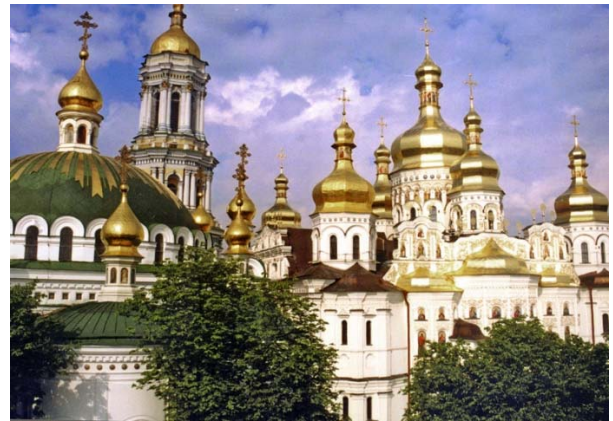
Україна – це славетна історія: мудрі літописці, Київ священний, дзвін козацьких шабель, гайдамацький посвист, нескінченні чумацькі шляхи, зойк кріпака на панському дворі, революційні заграви, довгоочікувана незалежність...

Учень 1:

*Незалежна Країна,
Суверенна та єдина –
Рівноправна для народу,
Що на Заході і Сходу.
Без обтяжливих порушень,
Колосиста та багата,
Працьовита та завзята...*

*Мудра, щира та кохана,
Веселкова та бажана:
В піснях, мовах розмаїтих,
В хвилях моря, в травах, в
квітах,
В думках щирих та глибоких,
В милих лицях карооких,
В українській славній мові,
Що відродить дух віковий...*

*Південь, Північ, Захід, Схід –
Полум'я палке та лід,
Поєднається навколо
В українське славне коло,
Братство, людяність, красу
Заплете в одну косу,
Матір рідна Україна,
Благодатна та єдина...*

Класний керівник:

Україна – це чарівна природа: високі гори й неосяжні степи, плодючі чорноземи, тополя у волошковому полі, хрущі над вишнями, калина у дворі, п'янки любисток і м'ята, верба край дороги, жовтогарячі соняшники на струнких стеблах...

Україна – це неповторна культура: ніжна лірична пісня, героїчна, сповнена патріотизму дума, вишитий рушник на покуті, розмальована святкова писанка, мова солов'їна...

Учень 2:

*Солов'ї розливаються ніжно
У зеленім веснянім гаю,
Син до матері каже: — Ця пісня
Дуже схожа на мову твою.*

*Посміхається мати до сина:
— Пам'ятай, моє миле дитя,
Рідна мова завжди солов'їна,
Зігриває людей все життя.*

*Наша мова живе й буде жити,
Бо вона, ніби подих весни —
Пам'ятай ти завжди про це, сину,
Рідне слово теплом огорни.*

В. Кленц

Класний керівник:

Можна довго перераховувати все, чим для нас є наша країна, та чи буде тому край? Україна – це все, що навколо нас, усе, чим живемо й про що мріємо, це наші батьки, друзі, учителі. Кожен наш вчинок, кожен життєвий крок стосуються нашої країни.

Однак головне, що Україна – це та земля, де ми народилися, де завжди на нас чекатиме батьківська домівка, зігріта теплим родинним затишком, добротою та материнською ласкою, це – наша Батьківщина, найкраща і найрідніша, завжди захоплива.

*Україно! Ти для мене диво!
І нехай пливе за роком рік,
Буду, мамо, горда і вродлива,
З тебе дивуватися повік.*

Ці поетичні рядки належать В. Симоненку, відданому співцеві своєї країни, який завжди із захопленням і ніжністю відгукувався про Україну. Саме він автор слів, які знає кожен із нас:

*Можна все на світі вибирати, сину,
Вибрати не можна тільки Батьківщину.*

Кожну державу формує народ, який живе на її теренах і творить національну культуру. Саме на підмурівку національної свідомості громадян будується країна, що посідає гідне місце серед інших країн і впливає на події у світі. Отже, держава – це передусім її народ, а свідомість народу є свідомістю його держави. Про стійкість і непереможність українського народу свідчить історія його опору окупантам і створення незалежної держави. У найскрутніші для України часи,

коли, здавалося, останні надії було втрачено, на захист співгромадян піднімалися творча інтелігенція, науковці, громадські діячі. Краще ніж будь-хто усвідомлюючи небезпеку втрати рідної країни, вони знаходили шляхи вирішення державних проблем, палким словом надихали зневірених, невтомно піднімали українців на боротьбу, зміцнюючи їхню віру у власні сили.

Учень 3:

*Гноблять, калічать, труять рід,
Ворожать, напускають чари,
Здається, знищено вже й слід,
Лиш потурнаки й яничари.
І ось – Стефаник і Куліш,
Ось – Коцюбинський,
Леся – квіти Степів страждальної землі,
Народу самосійні діти! А то підземна загуде
Вулканом націй ціла раса
І даром Божеським гряде Нам
Прометеїв дух Тараса.
(Є. Маланюк)*

Класний керівник:

Але перш за все наш край відомий добрими працюючими людьми. Що б не відбувалося — завжди українці відстоювали свободу і честь свого краю. У всі часи українцям були притаманні такі риси, як доброта, працелюбність, повага до інших людей, тяжіння до краси і духовності. Це є національними рисами нашого народу.

Сьогодні часто можна почути, що наша країна ще дуже молода. Дещо дивно звучать такі слова, адже Україна має тисячолітню державну історію, яка сягає ще часів Київської Русі. Однак таке твердження все ж таки слушне, бо можливість по-справжньому творити власну державу українці вибороли менше двадцяти років тому, коли було проголошено незалежність України. Здавалося б, нарешті ми отримали те, заради чого сотні років відчайдушно боролися й гинули мільйони наших предків, а проте, отримавши таку бажану свободу, ми просто не знаємо, що з нею робити. У часи, коли вже жодна з країн світу не може нам диктувати свої правила, Україна, розривається щонайменше між трьома полюсами: прагне приєднатися до Європейської Спільноти, подружитися з Америкою і не зіпсувати стосунків із Росією. Тоді, коли нарешті українська мова, не скута заборонами, може повноцінно розвиватися, українці прагнуть другої державної мови. У період, коли національна економіка спромоглася вийти на світовий рівень, урядовці виступають проти вступу України до Світової організації торгівлі... На жаль, таких парадоксів дуже багато, і всі вони свідчать про те, що після здобуття довгоочікуваної незалежності наша держава опинилася сам-на-сам зі складними проблемами, які мусить вирішувати не хто інший, як її народ.

Наше покоління стало очевидцем перехідного періоду нашої держави в побудові демократичного суспільства. Український народ рухається вперед, долаючи труднощі, виправляючи допущені помилки. Але, на жаль, щоразу нові зміни нашої влади призводять до нових змін у самій країні. Дуже часто все починається спочатку, у розбудові держави ми змушені зупинятися, повертатися

назад, змінювати вже звичне... Однак жодне демократичне суспільство не може похвалитися легким і швидким досягненням своєї мети. Тому я вірю, що наша країна вийде на правильний шлях, вірю в майбутнє незалежної держави, яка посідатиме гідне місце серед інших європейських держав, буде популярною і шанованою у світі. Для цього всі ми, її свідомі громадяни, маємо докладати зусиль, працювати й творити задля її добробуту, сприяти розвитку всіх сфер її життя. Коли кожен з нас усвідомить, що майбутнє незалежної країни в наших руках, високорозвинені науку та економіку? Тільки бажання гордо заявити: «Я – українець» – може об'єднати громадян нашої величезної країни в одне ціле. Тому кожен з нас мусить дбати не про те, на кого рівнятися і до якої культури долучатися, а насамперед про свою єдину країну, про порозуміння й злагоду на всіх її землях.

Тема: Калина – символ України.

Мета: - формувати в дітей поняття про калину як символ України, символ людської мудрості, краси і здоров'я;
- розвивати пізнавальний інтерес до обрядів, звичаїв Батьківщини;
- виховувати громадянсько - патріотичні почуття.

Обладнання: вишиті серветки, рушники, композиція з калини, показ слайдів.

Присутні: навчальна група.

Ведучі: класний керівник та чотири учні.

Час: 45 хвилин.

Хід роботи

Класний керівник:

Сьогодні ми поговоримо про безсмертні символи України, символи нашого рідного краю, нашого народу.

Упродовж багатьох років з покоління в покоління люди зберігали і примножували традиції українського народу, його довічні символи, серед яких одне з почесних місць займає калина.

Калина - дерево українського роду. Колись у сиву давнину вона пов'язувалася з народженням Всесвіту, вогненної трійці: Сонця, Місяця і Зірки. Тому й отримала калина таке ім'я від старослов'янського назви Сонця - Коло. А оскільки ягоди калини червоного кольору, то й стали вони символом крові та безсмертного роду.

Калина - дерево українського роду. Ягоди калини червоні, що символізує безсмертя роду. Дуб і калина - символи краси і сили, але сили незвичайної, краси надзвичайною.

Кущ калини — це не тільки окраса, це й глибокий символ, наша спадщина. **Калина** — це символ красивої української дівчини, символ дитини, **символ України**.

Учень 1:

*Зацвіла в долині
Червона калина,
Ніби засміялась
Дівчина-дитина.
Любо, любо стало,
Пташечка зраділа
І защебетала.
Почула дівчина
І в білій свитині
З біленької хати
Вийшла погуляти
У гай на долину.
І вийшов до неї
З зеленого гаю
Козак молоденький;
Цілує, вітає,
І йдуть по долині,
І йдучи співають.
Як діточок двоє,
Під тую калину
Прийшли, посідали
І поцілувались.
Якого ж ми раю
У бога благаєм?
Ран у серце лізе,
А ми в церкву лізем,
Заплющивши очі,—
Такого не хочем.
Сказав би я правду,
Та що з неї буде?
Самому завадить,
А попам та людям
Однаково буде.*

Класний керівник:

У народі є такі прислів'я: «Ой рясна, красна в лузі калина, а ще найкраща в батька дитина», «Без верби й калини нема України».

Калиною прикрашали весільний коровай, вінок молодої, вишивали калину на святкових жіночих сорочках. Цвітіння калини символізує розквіт дівочої краси: "Цвіте, як калина", "Пишна, як калина в цвіту". Калинові кетяги, як уособлення дівочої незайманості, цноти, використовують у весільному обряді. Так, на Поділлі весільний калач або чарку прикрашають катаною, що має засвідчувати "чесність" молодої. Калину вплітають у вінок, а також прикрашають нею гільце.

Ламання калини, падання роси з неї — втрата дівочої цноти. Калина й незайманість дівчини фактично тотожні за значенням: "Темного луку калина, доброго батька дитина: хоч вона по ночах ходила, та калину при собі носила. Купували купці — не продала, прохали хлопці — вона не дала, шовком ніженьки зв'язала, за всіх тому Іванові держала".

Учень 2:

Калина — символ України, вірна супутниця людини від народження до останніх днів. Про калину складено багато легенд. Ось одна із них.

Колись у давнину в глухому селі жили хлопець і дівчина. Любили одне одного змалку і тішилися життям. Та якось покликав їх до себе батько хлопця, і мовив: — Сину, прийшла пора віддати належне, піти захисником рідного краю. Показай, а повернешся — відсвяткуємо весілля! Рано-ранесенько проводжали за село хлопця батько й дівчина. Благословив старий козак сина:

— Не осором наш рід! Хай Бог тебе береже на добрі справи!

Дівчина простягла вишивану хустину:

— Їдь! Бережи рідну землю, а я збережу наше кохання!

Поїхав козак, тільки закурілось пилом понад шляхом.

Минув і рік, і два й три; від козака ні чутки, ні звістки. Четвертої весни, коли квітли сади і тьохкали соловейки на село з дикими згуками, вихором налетіла татарська орда. Мужньо боронилися люди, біля кожної хати кипів бій. Та один за одним падали захисники — занадто люті були напасники. Біля хати, де жив батько козака, шаленіла січа. Мов розлютований лев боронив батько господу, бо в хаті переляканою горличкою заховалася синова наречена. Та ось з-поперед чужинців вискочив дужий вояка. Підняв батько шаблю, та й заляк:

— Ти, сину, привів чужинців до свого села? Зрадник?!

— А що б я мав, козакуючи? Злидні, рани, а чи й смерть... А тут...

З невимовною мукою мовив батько:

— Так згинь же, виродку! Хай і земля тебе не прийме — ніде щоб не мав ні спочинку, ні зупинку!...

Останні слова замерли на посинілих губах зігнутої голови, — бо молодий вояка виявився спритніший за батька... На це лихо вилинула з хати дівчина, мов зоря зійшла. Чужинці схвально загули — така врода! Дівчина пізнала коханого, не завваживши, що він у чужинському одязі. Кинулась до нього, залебеділа:

— Як добре, що ти тут! Таке лихо!... — і затнулась, побачила, все усвідомила, — Чому?! Невже ти, справді запроданець?!!

— Я поспішав до тебе! Ти будеш у мене в золоті, в шовках ходити, оксамитом огортатись, самоцвітами тішитись!

Та дівчина вже все зрозуміла:

— Проклинаю тебе, зраднику!

— Візьміть її, — крикнув вояк своїм займам.

— Жодна рука не торкнеться до мене! Я належу рідній землі і вона мене захистить, а тебе — проклинаю, зраднику...

Вояк розлютовано заніс шаблю над головою, та й заляк: замість дівчини виріс кущ з білими запашними китицями квітів, неначе віночки незаймано-чисті й гарні. Люто шмагонував-рубонував, та кущ тільки схитнувся і

знову приріс до кореня – тільки замість білих квіток, ніби краплини крові, заяріли червоні кетяги ягід. А листя шелестіло:

– Проклинаю...проклинаю...

Кажуть, що і небо не витримало такого злочинства: налетіла буря, зчорніло небо, вдарила блискавка, – і замість зрадника покотило вітром перекотиполе. Збулося батьківське прокляття – без спочинку-зупинку прокотило по землі і вижбурнуло геть у море. Замість зайд-чужинців – розбіглися дикі пси, чи вовки.

А кущ, що стався з дівчини, назвали її ім'ям- Калина. Гіркі її ягоди, як доля дівоча. Але живлять вони тих, хто любить і шанує рідну землю.

Класний керівник:

Калина — символ життя, крові, вогню. Деякі дослідники пов'язують її назву із сонцем, жаром, паланням. Калина часто відіграє роль світового дерева, на вершечку якого птахи їдять ягоди і приносять людям вісті, іноді з потойбіччя. Та й саме дерево пов'язує світ мертвих зі світом живих. Калина символізує материнство: кущ — сама мати; цвіт, ягідки — діти. Це також уособлення дому, батьків, усього рідного. Калина — український символ позачасового єднання народу: живих з тими, що відійшли в потойбіччя і тими, котрі ще чекають на своє народження. Калина уособлює й саму Україну.

Учень 3:

*Стоїть над водою червона калина...
Віками про неї складають пісні,
- Це образ твоїй світлий, моя Україно,
Він чистий і ніжний, як цвіт навесні.
На битву за волю і честь
Батьківщини
Козак воювати далеко іде,
А вдома калина і мила дівчина,
Що довго і вірно коханого жде.
У січах кривавих, де смерть або рани,
Звитяжці кріпили до волі жагу.
І кров їх гаряча горіла багряно,
Мов грона калини, на білім снігу.
Не всі із походів далеких вертались –
Життя їх забрали жорстокі бої,
На їхніх могилах калини зростали,
В зажурі схиляючи віти свої...
Калино, калино, квітуй у долині,
Пишайся рум'яно над синню води,
Ввібрала ти в себе красу України
І будеш у серці народу завжди.*

Класний керівник:

Калина звичайна поширена майже по всій країні. Росте вона на луках, берегах річок та ставків, у підлісках. Це невелике дерево або кущ висотою 4 - 5 м із сірою корою та запашними квітами.

Біля кожної садиби росла ця красуня. За старих часів плоди калини були харчовим продуктом. Запах її свіжих плодів нагадує запах валеріани і яблук водночас, тому вони не кожному до смаку. Але у приморожених ягодах гіркота зменшується. Тушкована в духовці калинова каша чи ягоди, запечені в тісті, були сільськими ласощами.

Плоди багаті на цукри та пектини. З них виготовляли чудовий мармелад та желе, вони — гарна приправа до м'ясних страв і добра начинка до пирогів. З ягід калини можна дістати харчовий барвник, а з кори — фарбу, що забарвлює вовну в темно-зелений колір.

Учень 4:

Калина має добрі лікувальні властивості. Плоди калини містять велику кількість самих різних необхідних для людського організму речовин. Крім цукру й органічних кислот, в них є танін, пектин, дубильні речовини, смоловидні ефіри і вітаміни. Особливо цілющим є вібурнін, що надає ягодам гіркоту.

Продукти з калини, оброблені термічно, втрачають вібурнін, тому в лікувальних цілях потрібно вживати свіжий сік калини і желе з цукром. Ягоди калини входять у різноманітні збори, рекомендовані:

- ◆ при хворобах серця, горла, печінки, судин;
- ◆ вони корисні при гіпертонії і атеросклерозі;
- ◆ при охриплогому голосі, кашлі і застудах добре допомагає настій калини;

✿ у літніх людей виникають пігментні плями на шкірі, а компреси з соку калини допомагають їх зменшити або повністю усунути.

Класний керівник:

Кущ калини побіля материнської чи бабусиної домівки – це не тільки окраса. У ньому глибинний зміст. Це наш символ. Наш духовний світ. Наша спадщина, яка опредметнює духовний потяг до рідної землі, свого берега, своїх традицій.

Тож бережіть калину, любуйтеся її цвітом і плодом. І пам'ятайте, що у злих, недобрих людей калина не росте. Будьте добрими і чуйними, посадіть біля своїх осель калину. Хай цей диво-кущ прикрасить ваш дім, хай у ньому соловейко зів'є собі гніздечко і співає вам пісню про незнищенність нашого українського народу.

*Говорила мати: не забудься, сину,
Як будуєш хату, посади калину.
Зоряна калина – і краса, і врода
Нашої України, нашого народу
Пам'ятай же, сину, що казала мати,
Посади калину в себе біля хати.*

Тема: Українська державна символіка.

Мета:

- допомогти учням навчитися шанувати Батьківщину;
- прищеплювати любов до державних символів України;
- розширити знання учнів про цінності українців і України взагалі;
- виховувати почуття патріотизму національної гордості та любові до Батьківщини.

Обладнання: плакати, державні символи, показ слайдів.

Хід виховної години

Малий словник історії України тлумачить поняття "Державна символіка" як зовнішня атрибутика країни у формі знаків, символів, кольорів, тощо, яка репрезентує національно-державницьку ідею.

Державні символи - це умовні знаки державності та суверенітету, частина більш широкого поняття – «атрибути державності». В поняття «атрибути державності» крім таких атрибутів як герб, гімн, прапор, столиця, включають також конституцію, парламент, уряд, законодавство, святкові церемонії та інше. В ст. 20 Конституції України передбачено, що державними символами України є Державний Прапор України, Державний Герб України і Державний Гімн України. Під державними символами України слід розуміти закріплені в законодавстві офіційні графічні чи звукові зображення, в яких втілюються національні ідеї, що символізують державність України. Державні символи затверджуються Верховною Радою України. Характерними ознаками їх є те, що вони:

1) виражають національний менталітет, національні ідеї політичного чи історичного змісту;

2) мають загальнообов'язковий характер, основою державних символів є державний суверенітет.

Державні символи є складовою частиною більш широкого поняття «державні атрибути», до числа яких входять також столиця держави, офіційна назва держави, державна мова, державна печатка, національні пісні, почесні значки, державні штандарти.

Національні символи - це свідчення високого духу нашого народу, його історичних прагнень, унікальності, своєрідний генетичний код нації. Державна символіка використовується досить широко при проведенні офіційних і урочистих заходів.

Сьогодні Державний прапор постійно майорить на будинках органів державної влади та місцевого самоврядування, піднімається під час офіційних церемоній, при відкритті міжнародних конференцій, міжнародних спортивних змагань. При цьому всі присутні стоять струнко з рівнянням на прапор. Державний прапор ніколи і ніде не можна використовувати як прикрасу, декорацію. Під час проведення державних або національних свят дозволяється використовувати барви Державного прапора. Ним не можна салютувати або

схилити перед будь-якою особою або предметом. Державний прапор, спущений на півдревка (півщогли), означає жалобу.

Завдання справжнього громадянина України - знати і поважати символи своєї держави, свідомо дотримуватися почестей та правил поведінки щодо державних символів в повсякденному житті, під час урочистих і офіційних заходів, не дозволяти глумитися над ними, гордитися незалежною Українською державою.

Державний Герб - це закріплений у законодавстві офіційний умовний знак, який через графічне чи кольорове зображення окремих фігур виражає коло певних ідей політичного характеру та символізує суверенітет держави. В Конституції сказано, що великий Державний Герб України встановлюється з урахуванням малого Державного Герба України та герба Війська Запорізького законом, що приймається не менш як двома третинами від конституційного складу Верховної Ради України. Головним елементом великого Державного Герба України є Знак Княжої Держави Володимира Великого (малий Державний герб України). Зображення Державного Герба розміщується на печатках органів державної влади, державного управління, судових органів, грошових знаках і знаках поштової оплати, службових посвідченнях, штампах, бланках державних установ тощо.

Державний Гімн - це закріплена в законодавстві країни музично-поетична емблема держави, яка через систему (набір) музично-поетичних образів виражає певне коло ідей політичного характеру та символізує суверенну державу. Державний Гімн України - це національний гімн на музику М. Вербицького. Державний Гімн як офіційний символ держави виконують під час підняття Державного Прапора, відкриття урочистих засідань, на початку офіційних зустрічей на найвищому рівні, прийняття військової присяги, відкритті спортивних змагань тощо. Слова Гімну затверджуються законом, що приймається не менш як двома третинами від конституційного складу Верховної Ради України.

Публічний глум над державними символами України карається у встановленому законом порядку.

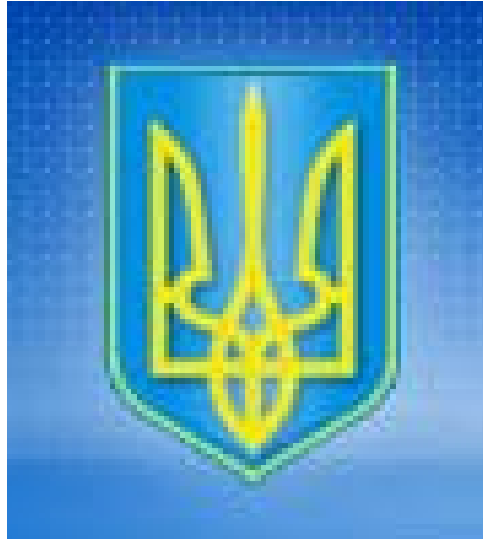
Конституція - основний закон держави, що визначає найважливіші засади організації суспільства

Конституція - це, насамперед, основний закон держави. Разом із тим відповідно до впливу на присутні ознаки держави конституція визначає основи суспільного ладу

певної країни. Наприклад у статтях 13 і 14 Конституції України визначаються об'єкти права власності українського народу, регламентуються питання, пов'язані із соціальною спрямованістю економіки нашої держави, соціальним і правовим статусом землі та правом власності на неї.

Тризуб

Тризуб - історичний символ Української Державності, княжий Знак середньовічних Київських князів.

Одноставної думки щодо значення тризуба вчені не мають. Подібні зображення відомі на давніх солярних знаках в Індії та інших країнах світу. Існує близько 40 версій, які пояснюють походження тризуба. Він вважається символом влади, християнською церковною емблемою, геральдичною фігурою, монограмою, орнаментом, символічною квіткою, схематичним малюнком лука із стрілою, символом блискавки, символом влади над трьома світами - небесним, земним і підземним, що пізніше трактовано християнами як єдність Бога-Батька, Бога-Сина, Бога-Духа Святого, емблемою якоря, зображенням рибальського знаряддя, уособленням трьох природних стихій - повітря, води і землі, існує версія, що це зображення падаючого, атакуючого сокола.

*Тризуб (як сокола, що йде в піке),
Облюбував собі на ловах Рюрик.
І віщий князь Олег не вежах бурих
Лишав його зображення стрімке.
На печенігів, половців у шкурах
Цей герб наводив жах - було й таке!
І дерево життя змогло в'юнке
Не вимерзти в холодних кучугурах.
Сам Олександр здіймав Тризуб увись,
Як з півночі посунули колись,
Навали шведів і тевтонів сила,
І коли схрестились грізно меч і спис,
А для наук йому розправив крила.*

У науці поширена думка, що Тризуб в національній символіці України бере свій початок від геральдичного знаку Рюрика та його нащадків. Але разом із тим, кожен знак існував набагато раніше. Археологи знаходили такі знаки на величезних територіях від Дніпра до Гімалаїв, від берегів Понта і Пропонтиди до лісостепової зони Московщини. За цією темою зібрано вже багато літератури, пройшло багато наукових конференцій і симпозіумів та виголошено стільки думок, що вистачило б заповнити цілі томи.

Ще 1904 року Карл Болсуковський в доповіді «Родовий знак Рюриковичів, великих князів Київських», що була прочитана на XIV археологічному з'їзді в місті Чернігові, стверджував, що:

1. Загадковий знак, запозичений у Візантії, утворився з літер грецької абетки, які складають титул монарха – «басилевс».
2. Цей титул після Володимира Святого зберегли всі його наступники до Ярополка-Петра включно.
3. Після змін, від додання хреста й місяця, він дістав значення геральдичної емблеми, через що його й слід вважати за герб Рюриковичів.

Стилізований знак Тризуба – «триглав» - розповсюджений в народній українській вишивці, в орнаментах і візерунках.

Після повалення царизму в Україні виникла Центральна Рада і було проголошено Українську народну республіку. Пропонувалися такі символи майбутнього герба України: зображення Св. архистратига Михаїла, козак із самопалом, золоті зорі на синьому тлі, тризуб. Центральна Рада за пропозицією М. Грушевського у 1918 році затвердила знак князівської влади часів Київської Русі- тризуб за герб Української Народної Республіки. Автором проекту герба був художник В. Кричевським. Тризуб залишався державним гербом України і в часи Гетьманату П. Скоропадського та Директорії. Після ліквідації української національної державності символіку із зображенням тризуба в 20-40-х роках ХХ ст. використовували різні політичні угруповання Західної України - праві і ліві - зокрема, з певною відмінністю (середній зуб у формі меча) ОУН. Тризуб із середнім зубом у формі хреста - релігійні угруповання. Як державний герб тризуб було визнано 15 березня 1939 року Сеймом Карпатської України - держави, яка нетривалий час у 1939 році існувала в Закарпатті.

Після відновлення української національної державності, Верховна Рада, як найвищий законодавчий орган держави, своєю постановою «Про державний герб України» від 19 лютого 1992 р. затвердила тризуб як малий герб України, вважаючи його головним елементом великого герба України. Тризуб став офіційною емблемою нашої держави.

Нині за Конституцією України, прийнятою 28 червня 1996 року, головним елементом великого Державного Герба України є Знак Княжої Держави Володимира Великого (тризуб) - малий Державний Герб України. Традиційно зображується золотим на блакитному тлі - згідно кольорів Державного Прапора України.

*Золотий непокірний тризуб
Як птах золотий в переливах
На прапорі має, горить.
Це знак наш, це фабрики й ниви,
Це символ, що будем ми жити.
Це хліб наш, вугілля і цукор,
Степи плодovitі, моря...
Це в праці змозолені руки,
Що подвигом завжди горять.
Це наша любов, наша мужність,
Вогняний порив боротьби,
Це наша згуртованість дружня,
Це пісня нової доби.
Це юність, це клич покоління,
Що йдуть крізь життєву грозу.
Це слава твоя, Україно,-
Золотий, непокірний тризуб.*

Михась Сопілка.

Державний герб України

Стаття 20 Конституції України: «Головним елементом великого Державного Герба України є Знак Княжої Держави Володимира Великого (малий Державний Герб України).

Великий Державний Герб України встановлюється з урахуванням малого Державного Герба України та герба Війська Запорізького законом, що приймається не менш як двома третинами від конституційного складу Верховної Ради України».

Великий Герб України - складається з трьох основних частин: Тризуба, Герба Війська Запорізького (праворуч) і Герба Королівства Галичини і Лодомерії (ліворуч). Тим самим символізується соборність України, коли національний

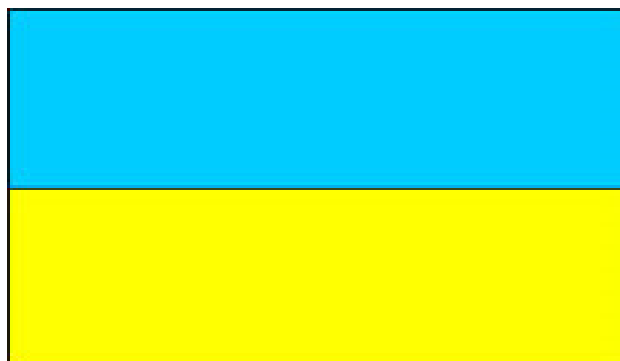
символ (Тризуб) об'єднує і Захід (Галицький Лев), і Схід (Козак-Запорожець). Тризуб принципово симетричний, в той час, коли оксидентальні (Лев) і орієнтальні (Козак) символи розгорнуті обличчям один до одного, що означає подолання протиріч і єдність.

До речі, ці фігури є розгорнутими в протилежні від їхнього історичного положення боки.

Державний герб - офіційна емблема держави. Його мета - дати в умовних символах уявлення про державу, її історію, суспільний та державний лад.

Скомпоновані рукою історії споконвічні емблеми різних форм нашої державності зливаються в єдине символічне ціле в загальному, логічно досконалому графічному творі, який засвідчує історичну спадкоємність, неперервність і наступність державницької традиції. Великий Державний Герб України є символом новітньої української держави, який фокусує в собі головні етапи її становлення й багатовікового розвитку і втілює провідну національну ідею - соборності українських земель, їхньої багатовікової державної традиції і демократичного, республіканського державного ладу. Цей символ не тільки живитиме патріотичні почуття, а й гідно представлятиме Українську державу у світовій спільноті.

Державний прапор України

Державний Прапор України - стяг із синьої (або блакитної) і жовтої (або золотої) смуг. За походженням це кольорове сполучення - від символіки Галицького Королівства, яка в свою чергу має скандинавське походження. Найбільш поширене його трактування - блакитне Українське небо над ланами золотого збіжжя.

Прапор держави - полотнище одного чи декількох кольорів, офіційна емблема держави, символ її суверенітету. Прапори держав й народів відомі нам з античних часів. Древні стяги на Русі були у великій шані ще за часів язичництва і після запровадження християнства вони всі освячувались образом животворного Христа, що було перейнято від греків. Слов'яни обожнювали свої знамена. Прапороносцями назначали визначних богатирів, які мали обов'язок постійно тримати прапор над полем бою.

Найдавніші прапорні полотнища Київської держави були трикутно-клиновидної форми. У XIII-XIV ст. з'являються чотирикутні прапори з клиновими полотнищами на вільному кінці. Найуживанішим кольором був червоний. Вживали також білий, блакитний кольори, рідше - жовтий.

Починають існувати також колірні сполучення.

За правилами вексилології (прапорознавства), порядок кольорів у багатоколірних прапорах ведеться зверху вниз - першим називають той колір, котрий є верхнім і т. д.

Прапор Руської землі був переважно червоним із золотим тризубом - двозубом, а хоругва Галицько-Волинського князівства - відповідно до кольорів свого герба - блакитна (синя) із золотим левом, з такими стягами галицькі полки брали участь у Грюнвальдській битві 1410 року.

Поєднання кольорів жовтого і синього може трактуватися багатозначно: це і поєднання символів життя - золотого сонця у синьому космосі, це і чисте, мирне безхмарне небо, що простягнулося над жовтим кольором хлібного лану - символом мирної праці і достатку. Як сказав поет:

*Наш стяг - пшениця у степах
Під голубим склепінням неба.*

Ще є така думка: синій і жовтий - це вогонь і вода, чоловіча і жіноча стать. Однак головна ідея синьо-жовтого - це велика гармонія космосу, сонця, землі та всього на землі суцього.

Цікаво, що слово «хохол», яким дехто зневажливо називає українців - монгольського походження - «хох» - синій, голубий, «олу» (олу) - жовтий. Остання літера редукувалась і маємо «хохол».

Жовто-блакитні барви символізували Київську Державу ще до християнізації Русі. Після прийняття християнства ці кольори освячувалися образом животворного Хреста. Після нашествия татарських орд Батия ця символізація зникла, але згодом відродилася в церковних оздобах, на гербах українських міст. Майже всі герби міст Київщини й України загалом обрамлялися жовто-блакитними кольорами. З XVIII століття полкові й сотенні козацькі прапори Війська Запорозького все частіше виробляються з блакитного полотнища, на якому жовтою фарбою наносять хрест, зорі, зброю, постаті святих.

Синя й жовта барви найчастіше трапляються в козацькому одязі часів Визвольної війни (1648-1654 рр.), а пізніше - гайдамаків часів Коліївщини. У XVIII ст. жовта та блакитна барви домінували у побуті, в церковних речах ... На початку 20 ст. У Галичині з'явився жовто-блакитний прапор, який прийняли Українські січові стрільці. Прапор вивішували на всіляких народних зборах з нагоди відзначення національних свят. У березні 1918 р. Центральна рада затвердила жовто-блакитний прапор, як символ українського народу, Української Республіки. Ініціатором був М. Грушевський. Після перевороту, вчиненого гетьманом П. Скоропадським, прапор з блакитно-жовтого був змінений на синьо-жовтий і таким уже й залишився.

Українці у еміграції у повоєнний період, незалежно від політичних поглядів, використовують як національний символ синьо-жовте знамено.

У липні 1990 р. у Києві синьо-жовтий прапор було висвячено в Соборі святої Софії і урочисто піднято біля будинку міськради. Після проголошення незалежності України Верховна Рада прийняла 28 січня 1992 року постанову про прийняття національного прапора державним прапором України.

Відповідно до Конституції державним прапором є прямокутне полотнище із двох рівних за шириною горизонтальних смуг: верхньої синього кольору, нижньої - жовтого кольору із співвідношенням ширини прапора до його довжини 2:3.

Державний гімн України

Гімн - величава пісня, виконання якої пов'язане із святкуванням урочистостями, офіційними державними заходами, військовими парадми, політичними подіями, релігійними ритуалами тощо. Державні і національні гімни утверджують усталене традицією почуття єдності і самобутності народу. Це ті слова та музика, які змушують кожного з нас підніматися при перших же акордах, з трепетом у душі слухати мелодію, яка кличе до високого і світлого.

Своїм корінням гімни сягають глибокої давнини. Спочатку вони використовувалися для прославлення богів і героїв.

Більшість сучасних державних гімнів європейських країн зародилися у 18-19 ст. У піснях-гімнах сконцентрована жива історія народів, їх прагнення до волі, відображені шляхи визвольних прагнень, національно-політичні ідеали.

Текст Державного Гімну України українською мовою:

Державний гімн України

*Ще не вмерла України ні слава, ні воля.
Ще нам, браття Українці, посміхнеться доля!
Згинуть наші вороженьки, як роса на сонці.
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.*

*Душу й тіло ми положим за нашу Свободу,
І покажем, що ми, браття, Козацького Роду!*

*Станем разом всі за волю від Сяну до Дону:
В Ріднім Краї панувати не дамо нікому!
Чорне море ще всміхнеться, дід Дніпро зрадіє,
Як на нашій Україні доленька доспіє.*

*Душу й тіло ми положим за нашу Свободу,
І покажем, що ми, браття, Козацького Роду!*

*А завзяття, праця щира свого ще покаже,
Ще ся волі в Україні піснь гучна розляже.
За Карпати відіб'ється, згомонить степами -
України Слава стане поміж народами!*

*Душу й тіло ми положим за нашу Свободу,
І покажем, що ми, браття, Козацького Роду!*

Державні символи президента України

З метою запровадження атрибутів української державності Указом Президента від 29 листопада 1999 року, було постановлено, що офіційними символами глави держави є: Прапор (штандарт) Президента України, Знак Президента України, Гербова печатка Президента України, Булава Президента України.

Штандарт Президента

Штандарт затверджений Указом Президента України «Про офіційні символи глави держави» від 29 листопада 1999р. за № 1507/99. Прапор (штандарт) становить собою квадратне синє полотнище зі зображенням у центрі золотого Знаку Княжої Держави Володимира Великого, по периметру йде золота лиштва з рослинного орнаменту.

Древко Прапора (штандарта) Президента України дерев'яне, верхівка древка має форму кулі з онікса, яка оздоблена рельєфним накладним орнаментом із жовтого металу.

В Україні до 1999 року символом президентської влади був тільки штандарт глави держави. До 1999 року він мав скромніше полотнище, але гарніший держак.

Нове двостороннє шовкове полотно було вишито на спеціальному обладнанні, що дозволяє досягнути унікальних ефектів. Наприклад, на одній стороні штандарта нанесено понад мільйон стібків ниткою двох відтінків - червоного і жовтого золота. А вишитий тризуб, завдяки використанню

спеціальної підкладки, вийшов об'ємним. За такою ж технологією зроблені і прапори королеви Великої Британії, президентів США та Франції.

Печатка Президента

Гербова печатка затверджена Указом Президента України «Про офіційні символи глави держави» від 29 листопада 1999р. за № 1108; 1507/99 . Вона має круглу форму. У центрі - зображення малого Державного Герба України, по колу йде напис «Президент України». Під гербом - стилізоване зображення знака Ордена князя Ярослава Мудрого. Автор проекту - Олекса Руденко.

Тема: Я – громадянин України.

Мета: - систематизувати знання учнів про моральні норми та правила життя в суспільстві, перевірити засвоєння основних морально – етичних та правових понять;
- розвивати пізнавальні здібності, правовий світогляд;
- виховувати справжніх громадян.

Обладнання: плакати, показ слайдів.

Присутні: навчальна група.

Час: 45 хвилин.

Хід виховної години

Життя і становище нації значною мірою залежить від патріотизму її представників, що формується з раннього дитинства шляхом засвоєння національних вартостей. Цей процес спочатку є стихійним, а потім переростає у свідому любов до Батьківщини. Справжній патріот любить Батьківщину, не відвертаючись від неї через те, що їй нічим заплатити йому за це і що її народ не досяг рівня культури, характерної для європейських суспільств. А головне — патріот не обмежується пасивною любов'ю до рідного краю, він активно працює для свого народу, його добробуту, розбудови культури і господарства. Він захищає честь своєї держави, примножує її багатства.

Патріотичне почуття українця є емоційним аспектом національно-державницького світогляду. Вважають, що воно включає: почуття належності до своєї самостійної Держави — України, повагу до історії свого народу, до своєї культури, мови, любов до рідної природи, неприйняття всього антиукраїнського тощо. Найвищою формою патріотизму є почуття, що сягає рівня жертвовності, коли для блага Батьківщини людина готова терпіти муки і навіть іти на смерть. "Ніхто більшої любові не має над ту, як хто свою душу поклав би за друзів своїх" (Ів. 15:18).

Ми щасливі, що народилися в такій чудовій, багатій, мальовничій землі – на нашій славній Україні! Тут жили наші діди і прадіди, тут живуть наші батьки, тут корінь давнього роду українського, що сягає сивої давнини. Материнський образ України встає з полинових степів і глибинної чорноземної скиби, як барва зоріє із зажури поліських озер, що чистими очима довірливо дивляться на світ, виростає недосяжно на повен зріст із карпатських верховин. Немає життя без України – це мати, яку не вибирають, бо Україна – це доля, яка випадає раз на віку, бо Україна, - це пісня, яка вічна на цій землі. Багатовікова історія українського народу, народу-великомученика, на долі якого було досить лиха... Майже кожне століття, як свідчать джерела, розпочате голодними роками, наслідками епідемій, спустошливими війнами, чужоземними навалами. З XV ст. з часів козаччини, почалася національно-визвольна боротьба

за побудову незалежної самостійної держави. Але шлях до незалежності був тяжкий і тернистий. Важко назвати країну, яка б пережила те, що пережила Україна за більш ніж пів тисячоліття поневолення (1240-1991р.). Український народ завжди прагнув до створення власної незалежної держави.

Ми, українці, повинні пишатися тим, що наша Україна ніколи не поневолювала інші народи, не вела загарбницькі війни, а лише захищала себе від ласих на чуже добро близьких і далеких сусідів.

Питання 1. Які права та обов'язки має громадянин?

Права і свободи людини і громадянина держава закріплює у правових, насамперед конституційних нормах. Без цього реалізація прав і свобод людини виявилася би проблематичною, а в деяких випадках неможливою. Права і свободи людини визначають її правовий статус (становище) у відносинах із державою в особі державних органів, службових та посадових осіб.

У статті 3 Конституції України наголошено: людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Це означає, що людина є цінністю не тільки сама для себе, а й для всього суспільства. Всі інші цінності мають бути підпорядковані цінності людини. Не існує жодної цінності в суспільстві, заради якої можна було б пожертвувати людиною. У цій статті зазначено також, що права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави. Із цього випливає, що держава не всевладна щодо людини у своїй діяльності, вона має бути обмежена її правами і свободами. Це означає також, що держава має створювати умови, за яких стає можливою реалізація прав громадян, тобто держава має забезпечити гарантії цих прав.

Саме тому в багатьох статтях Конституції України зафіксовано, що держава гарантує, забезпечує права і свободи людини, створює умови для їх реалізації.

У статті 22 проголошено, що перелік закріплених у Конституції України прав і свобод не є вичерпним. І це зрозуміло, адже людські потреби зростають і урізноманітнюються, що збільшує і розширює права і свободи людини. Такі

права і свободи можуть закріплюватися у законах України, міжнародних правових актах.

Права людини поширюються на всіх осіб, які проживають в Україні, а права громадянина лише на тих осіб, які є громадянами цієї держави. Наприклад, право брати участь в управлінні державними справами, у всенародному та місцевих референдумах, вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування (**стаття 38**) визнається лише за громадянами, а іноземні громадяни та особи без громадянства таких прав не мають.

Конституційні права і свободи поділяються на громадянські (особисті), політичні, соціально-економічні, культурні та інші (наприклад, екологічні).

До **громадянських (особистих) прав і свобод** людини належать: права людини на життя та його захист, на повагу до її гідності, на свободу та особисту недоторканість, на невтручання в особисте життя та таємницю листування, на недоторканість житла, на свободу думки і слова, світогляду і віросповідання, пересування.

До найголовніших політичних прав і свобод належать: право на участь в управлінні державними справами, на об'єднання, на мирні збори та демонстрації, на свободу друку та інформації, виборчі права та інші.

До головних **соціально-економічних прав**, насамперед варто віднести право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, право на підприємницьку діяльність, а також різноманітні соціальні права: на працю, на страйк, на відпочинок, на соціальний захист, на житло, на достатній життєвий рівень, на охорону здоров'я та інші.

До **культурних прав** належать: право на освіту, на свободу літературної, художньої, наукової і технічної творчості та інші.

Держава покладає на себе відповідальність забезпечувати реалізацію прав і свобод людини і громадянина, охороняти і захищати права та свободи. Свої права і свободи громадяни також можуть захищати в суді.

Питання 2. Що таке конституційні обов'язки?

Права людини не є абсолютними та безмежними. Межею реалізації особою власних прав і свобод є права і свободи інших осіб. Ця межа схарактеризована в **статті 68 Конституції України** як обов'язок кожного не посягати на права і свободи, честь і гідність інших людей. Його дотримання запорука того, що люди зможуть здійснювати свої права, і таким чином задовольняти власні потреби та інтереси. Однак уявлення про те, де починаються права інших, у різних людей часто не збігаються, адже поряд із однаковими в усіх членів суспільства інтересами існують інтереси групові та індивідуальні, а розуміння того, як їх задовольнити, нерідко суттєво відрізняється.

Важливим елементом взаємодії держави, права і особи виступають конституційні обов'язки. В обов'язках виражено як особисті, так і загальнозначимі інтереси. Під конституційними обов'язками розуміють такий тип поведінки людини, здійснення якого забезпечує нормальне життя суспільства і держави. Їх небагато, але кожен обов'язок має величезне значення. Залежно від змісту деякі обов'язки є обов'язками кожної людини, яка живе в Україні, інші тільки громадянина України (наприклад, захист Вітчизни).

Відповідно до Конституції України важливими обов'язками громадянина України є захист Вітчизни, незалежності й територіальної цілісності України, шанування її державних символів (**стаття 65**). Конституція України також закріплює обов'язок кожного не заподіювати шкоди природі, культурній спадщині, відшкодовувати завдані ними збитки (**стаття 66**). Крім того, кожний громадянин зобов'язаний сплачувати податки і митні збори (**стаття 67**). Важливим обов'язком громадянина, як і кожної людини, що проживає в Україні, є неухильне дотримання Конституції України та законів України, повага до прав і свобод, честі та гідності інших людей.

Питання 3. Які проблеми можуть виникати при реалізації наших прав?

Кожна людина має використовувати свої права таким чином, щоб це не порушувало прав інших людей. Можна сказати, що право однієї людини закінчується там, де починається право іншої. Але в житті тобі напевно доводилося опинитися в ситуації, коли здійснення тобою своїх прав порушувало права інших. Наприклад, ти бажаєш послухати музику після школи, реалізуючи своє право на дозвілля, а твій сусід у цей час зібрався поспати. Або кореспондент газети, використовуючи своє право на свободу слова, повідомляє у статті подробиці політичної події. Утім, ця подія пов'язана з проблемами особистого життя громадського діяча, котрий вважає, що його права на повагу до його честі та гідності порушено.

У таких випадках нерідко виникає конфлікт. Але, як правило, його можна розв'язати, виявляючи толерантність і бажання досягти компромісу. Якщо дійти згоди не вдається, розв'язання конфлікту доручають незалежному арбітру – суду.

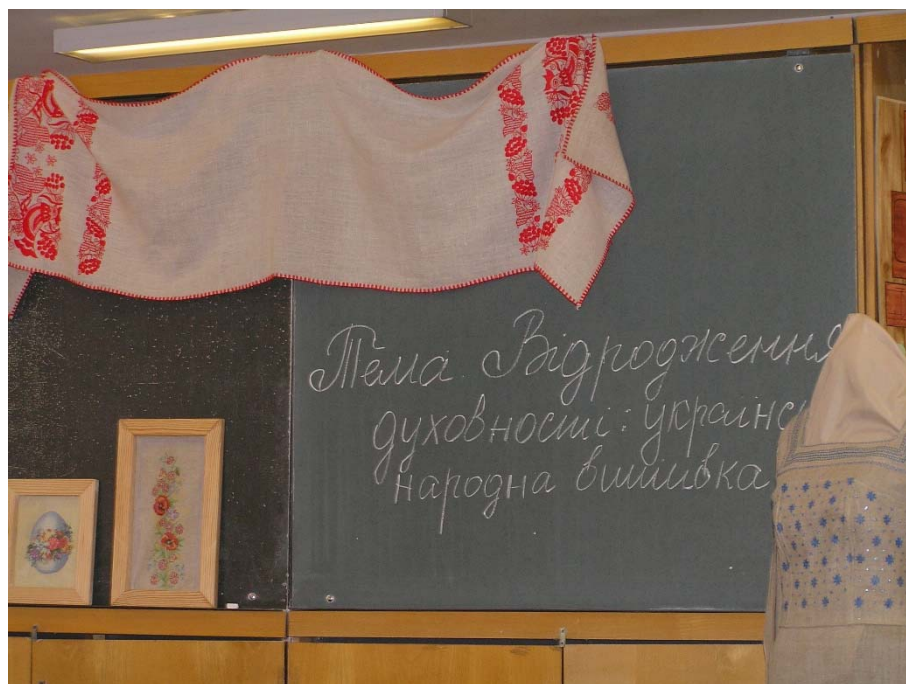
У реальному житті поряд із конфліктом прав досить часто трапляється конфлікт прав і обов'язків. Наприклад, тобі хочеться затриматись на дискотеці ввечері, але ти знаєш, що мама хвилюватиметься, тож твоїм обов'язком є повернутися додому вчасно. У тебе є право на відпочинок, але ти маєш розпорядитися цим правом так, щоб виконати встановлений законом обов'язок здобути загальну середню освіту.

*Людське безсмертя з роду і до роду
Увись росте з коріння родоводу.
І тільки той, у кого серце чуле,
Хто знає, береже минуле
І вміє шанувать сучасне,
Лиш той, майбутнє
вивершить прекрасне!*

Тема: Відродження духовності: українська народна вишивка.

Мета: Пробудити й розвинути любов та повагу до мистецтва рідного краю, його історичного спадку, виховати почуття відповідальності за здобутки творців прекрасного й внутрішню потребу зберігати та примножувати їх.

Обладнання: Вишиті рушники, серветки, скатертини, вишиванки, журнали та підручники з вишивки, показ слайдів.

Хід виховної години

Класний керівник:

Україна – край краси і смутку, радості і печалі, розкішний вінок рути і барвінку, над яким сяють ясні зорі. Україна – віковічна боротьба нашого народу за незалежність, волю, за щастя. Україна – це милосердна рідна мова, вишитий рушник і задушевна лірична пісня.

У невичерпній скарбниці духовної культури нашого народу є особлива, винятково важлива її частина – вишивка. З нею пов'язана багатовікова історія

українського народу, його творчі пошуки, радість і горе, його перемоги і поразки, сподівання на майбутнє.

Учень 1:

*Візьму голку, клубок шовку,
Полотно біленьке,
Та й подамся у садочок,
Де сонце ясненьке.*

*У садочку подумаю,
Котру квітку рвати,
Щоб із неї добрий узір
Для вишивки взяти.*

*Красну рожу і гвоздиків
Букетик нарвати,
І роботу любимую
Свою розпочати.
Ой, вишивки мої любі,
Я вас вишиваю,
Та про красу і про фарби
Думки не лишаю.*

Де покласти слід рожеву,

*А де ніжно-синю,
Щоб славила моя праця
Рідну Батьківщину,*

*Щоб сміялася сорочка
Файними квітками,
Щоб тишалась Україна
Своїми майстрами.*

Класний керівник:

Українська вишивка сягає своїм корінням у сиву давнину. Елементи символіки сучасних узорів української вишивки перегукуються з орнаментами, що прикрашали посуд трипільських племен. Історик Геродот свідчить, що вишивкою був прикрашений одяг скіфських племен. В VI ст.н.е. в Черкаській області було знайдено срібні пляшечки з фігурками чоловіків, одягнених у вишиті сорочки.

Дуже цінувалась вишивка в Київській Русі. Сестра Володимира Мономаха Анна організувала в Андріївському монастирі школу, де дівчата вишивали золотом і сріблом. XVI-XVII століття – епоха українського відродження, найбільший розквіт вишивки. Вишиванням займались кожен вільну хвилину, в період вечорниць і досвіток, довгими осінніми та зимовими вечорами.

В українському орнаменті, його плавних лініях, в улюблених мотивах промовляє душа народу, його історія, природа, в оточенні якої він живе. З

орнаментом пов'язані образи добра, краси, оберегу. Він опoетизований народною свідомістю, теплом людських рук. За ним стоїть тисячолітня історія українського народу.

Майже кожна область, кожний район, часто і окремі села з покоління в покоління, від матері до дочки надавали перевагу тому чи іншому узору, барвам. Тому за кольором, орнаментом, фактурою вишивки завжди можна було визначити місце її виготовлення. Народні майстрині старанно зберігають свої традиції.

Учень 2:

*З вечора тривожного аж до ранку
Вишивала дівчина вишиванку.
Вишивала дівчина, вишивала,
Чорну та червону нитку клала.*

*Ой та чорна ниточка – то страждання,
А червона ниточка – то кохання.
Тому чорна ниточка часто рвалась,
А червона ниточка легко слалась.*

*Як піду я ввечері на гулянку,
Подарую милому вишиванку.
Бери, мій соколику, і не сердься,
Будеш ти носити її коло серця.*

*З вечора тривожного аж до ранку
Вишивала дівчина вишиванку.
Вишивала дівчина, вишивала,
В тую вишиванку душу вклала.*

Класний керівник:

Вишиванка – це духовний символ українського народу, рідного краю, батьківської оселі, тепла материнських рук.

*І в дорогу далеку ти мене
На зорі проводжала,
І рушник вишиваний на щастя, на долю дала...*

Ці рядки відомої пісні на вірші видатного поета Андрія Малишка засвідчують, що на манівцях життя нашою супутницею є вишивка. Хрестик чи гладь, мережання чи вирізування на льняних, конопляних бавовняних тканинах споконвіку милують око, радують душу, дають працю рукам і думці.

Вишивка – поширений вид декоративного мистецтва, в якому узори та зображення виконуються вручну або машинним способом на різних тканинах, шкірі, повсті та інших матеріалах льняними, бавовняними, шовковими, вовняними нитками, а також бісером, коштовним камінням тощо.

Учень читає вірш М. Сингаївського «Вишиванка»:

*Ми своїми вправними руками
Вишивали рушничок для мами,
Щоб на свято маму привітати,
Нашу радість їй подарувати.*

*Є на ньому півники святкові,
Є на ньому квіти малинові,
Щоб на свято маму привітати,
Нашу радість їй подарувати.*

*Синя нитка – птиці прилітають,
А червона – квіти зацвітають.
Щоб на свято маму привітати,
Нашу радість їй подарувати*

Класний керівник:

Здебільшого на Україні переважали вишивки червоними і чорними нитками. За давніми переказами і легендами чорна гама символізувала жіночу тугу за своїми вірними охоронцями, мала однотонність з додатком неозначених червоних відтінків.

Український рушник... Його можна порівняти з піснею, витканою та вишитою на полотні. Ознакою охайності, працьовитості кожної господині є прибрана хата, вишиті рушники. А тому на Україні не було жодної оселі, де б не полум'яніли рушники.

Учні виконують пісню на слова Д. Павличка «Два кольори»:

*Як я малим збирався на весні
Піти у світ незаними шляхами,
Сорочку мати вишила мені
Червоними і чорними,
Червоними і чорними нитками.*

Приспів: *Два кольори мої, два кольори,
Оба на полотні, в душі моїй оба,
Два кольори мої, два кольори:
Червоне – то любов, а чорне – то журба.*

*Мене водило в безвісти життя,
Та я вертався на свої пороги.
Переплелись, як мамине шиття
Мої сумні і радісні,
Мої сумні і радісні дороги.*

Приспів.

*Мені війнула в очі сивина,
Та я нічого не везу додому,
Лиш згорточок старого полотна
І вишите моє життя,
І вишите моє життя на ньому.*

Приспів.

Класний керівник:

Розглянемо характерні особливості технік вишивання в різних регіонах України.

Вишивки Полісся прості й чіткі за композицією. Лінія геометричного мотиву у вигляді ромбів повторюється декілька раз. Вишивка червоною ниткою по біло-сірому фону льняного полотна графічно чітка.

У північних районах Волині побутує вишивка низовим і поверхневим швом на зразок ткання. Одноколірне вишивання, виконане майстринями цієї місцевості, вражає своєю вишуканістю. У південних районах Волинської області переважають рослинні мотиви – квіти, ягоди, листочки. Шиття поверхнєве – хрестик, гладь, прутик. Чорний колір поєднується з найрізноманітнішими комбінаціями червоного, чим досягається колористичний ефект.

Для Чернігівщини характерні білі вишивки. Щоб підсилити загальну виразність, у вишивці здебільшого використовують шви двох чи більше типів.

На Київщині сорочки оздоблюють гладдю, занизуванням, набіруванням та хрестиком. На них переважають рослинно-геометричні орнаменти із стилізованими гронами винограду, що виконуються червоними і чорними нитками.

У південних районах України сорочки прикрашають вишивкою, що поєднує орнаментальні мотиви та вишивальні техніки різних місцевостей. Це пояснюється тим, що тут живуть представники багатьох національностей і народностей.

Для Подільських сорочок характерна різноманітність швів. В орнаментах переважає один колір – чорний з більшим чи меншим вкрапленням синього, червоного, жовтого, зеленого.

На півдні Тернопільщини типовою є вишивка вовняними нитками із згущеними стібками: окремі елементи узору обводять кольоровими нитками, завдяки чому створюється кольоровий ефект.

Для гуцульських вишивок характерні різноманітність геометричних та рослинних візерунків, розмаїття композицій, багатство кольорових поєднань, здебільшого червоного з жовтим та зеленим, причому червоний колір домінує.

Вишивки Закарпаття визначає мотив «кривулька», а також техніка заволікання і вишивання хрестиком. Тут також використовується гаптування (бісером, золотом, сріблом).

Прискорений ритм сьогодення, поява нових видів і форм дозвілля, народження нових народних традицій – все це впливає і на характер вишивки. Дослідники відмічають тенденцію до деякого спрощення та лаконізації орнаменту.

Крім того, останнім часом значного поширення набула машинна вишивка, що широко застосовується для оздоблення одягу у швейній промисловості, а також під час виготовлення декоративних тканин великого розміру. Однак, незважаючи на певні успіхи й запозичення окремих взірців народного орнаменту, машинна вишивка не може замінити ручної. Вона пристосована до особливостей машинної техніки.

Традиційна народна творчість у поєднанні з творчістю професійних художників надає поштовх розвитку декоративно-прикладних мистецтв – вишивка набуває нових декоративних рис.

Наше покликання розвивати потяг до народної творчості, сприяти її відродженню, в усій мистецькій багатоманітності. Це потрібно для того, щоб жити ті духовні корені, які єднають нас з минулим, духовними ідеалами, поглядами, що базувалися на доброті, любові до рідної землі, рідної природи, рідного краю, до нашої Української держави. А ще для того, щоб українські вишиванки завжди милували і радували око кожного і сприяли пробудженню в усіх людей доброти, милосердя, високої духовності.